

Lietuvos žemės vardynas

renkamas Švietimo Ministerijos

Su visokiais klausimais, iškilusiais surašant žemės vardyną, kreiptis ir prirašytus žinių lapus siųsti:
Valstybės Archeologijos Komisija — Lietuvos žemės vardynas, Kaunas, Vytauto Didžiojo Muziejus.

Žemės vardai

Platelių
(oficialinis vardas)

Kaimo, dvaro, vienkiemio, miesto, bažnytkaimio, girininkijos,
(liečiantįjį pavadinimą pabraukti)

Platelių

valsčiaus

Kretingos

apskritis

Sunaudoti spausdinti ir rankraštiniai šaltiniai bei jų sutrumpinimai

Surašytojo:

Pavardė, vardas Mickevičius Juozas verslas

Gimimo vieta Mačiūčiai km. valsčius Plateliai apskritis Kretingos

Adresas: Platelių pšt. Mačiūčių kaimas, Kretingos apskr.

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
102.		Pyla	Pyla II				Pelkės piltas kelias	kelias iš šalių su grioviais, kas- sai išgruostas.	apie 50 m. ilgio.	Į žiemos rytus nuo Pa- telio dr. parko sietis kryžkelis su keliu į Dvė- lauki ir ant Kunigo upės.		
103		Pelkė po kėlalin	Pelkė pūkelalio				pelkė	juodžemis, prieaugusi krūmų.	225 x 55 m.	Kreviškės pussalyj, tesiasi palei Lauumalen- kų km. šėerinko.		Į rytus nuo pelkės eina iš Platelio ežero į Lauumalen- kų ežerinką žemės kelias.
104.		Pelkė po liptais	Pelkė pū lėptas				pelkė	juodžemis, labai ilga žolė auga. medžių prieaugusi.	apie 1/2 ha	Kreviškės pussalyj, vakarinėj dalyj pusselio.		
105.		Pylis pelkė	Pylis pelkė				pieva	juodžemis su smėliu. Gra kūr- moksnių.	1 ha	Siekia Platelio ežerą iš pietų pusės, iš rytų šer- torbelis, iš žiemų dirva po Pylis pelkės.		
106.		Pylis pelkė	Pylis pelkė				valksmas			30 metrų į pietų nuo Pylis pelkės kranto.		
107.		Platelių dvaras	Platelių dvaras				dvaras	žemės paviršius šlaitų, tarp jų iš žemės rūšis: smė- lis, molis, juodžemis ir t.t.	3927 ha 56 arai.	Platelio miestelio pietinėj dalyj.		3927 ha 56 arai yra bendrai su ežerais, miškais ir katus- la, seniaujoje je valstijoje (Platelio žemės, kuri surašau tik vardus Platelio ežero ir Platelio dr. centru, kas įeina į Platelio pr. mokyklos nustatytą su- vimo rajoną.
108.		Platelių ežeras	Platelio ežeras				ežeras	Plat. dvarui sijungia Lauumalenkų ežerinkas, o šio eže- ro į pietus ved. Karšun- takio. Platelio ežero Nalija. Dugnes smėlio.	Plat. dvarui parko lauko 1118 ha 49 arai. viso ežero plotas 12,18 ha 75 arai.	1 km. į rytus nuo Plate- lio miestelio.		
109.		Pliklenkė	Pleklenkė				įlanka			Prie Gedgaudo (medsedžių km.) žemės prieina.		
110.		Pleksalė	Pleksalė				sala	Pukitai pakilusi nuo ežero vandens paviršiaus, apaugusi lapuočių mišku.	1 ha 68 arai	300 m. į pietus vakarus nuo Pilies salos. Į rytus nuo Platelio miestelio šlaitų.		
111.		Plytinė	Plytinė				dirva. plytinė	Pakilusi aukštuma, žemi lygi, mo- lėta, smėlis. Apau- gusi drutais medžiais.	apie 1/2 ha.	Į rytus nuo Giralej. (Užgiriuose).		
112.		Plušėnis / Apšauktas	Plušėnis				valksmas			300 m. nuo Plat. ežero kranto Platelio km., o 200 m. į va- karus nuo Šišinio valksmo.		Kiti dar vadinama Pluš- ėnauju (nuo žodžio plusti, plusti į vandens paviršių).
113.		Po Almino upe	Pu Almina apės				įlanka			Prie Almino upės intako Rudaičių km.		Tarp įlankų 30 m. nuo eže- ro kranto (kranto) yra dar viena valksmas ištraukiamas, vėl. Po Almino upės.
114.		Po beržalin	Pu beržalio				valksmas			20 m. į šiaurę nuo Veršio salos.		
115.		Po būda	Pu būduos				dirva ir pieva	žemė, molis, smėlis, pieva juodžemis.	1 ha	Į vakarus nuo prieklau- kos. Prieina prie pat ežero kranto. Prieklautoj valtyje yra laikomos. Būvo ir lieptas.		Prie Kariniais laukų paėžėj buvo dr. pastatyta būda, į kurios būda būdavo valtyje suvėžiamos. Būvo manoma nauja būda statyti. Padaryta tik pamatai, kurk nebėra.
116.		Po būda	Pu būduos				valksmas			100 m. į rytus nuo dabartinės valties prieklauko, o seniau nuo būdos, kur valtyje buvo žiemos metu suvėžiamos.		
117.		Po daržu	Pu daržo				įlanka			Prie sodybos Gedgaudo medsedžių km.		
118.		Po eglalė	Pu eglalė				valksmas			15 m. į šiaurę nuo Pilies salos kranto.		

13 | Istorinės žinios Nr. 107. Platelių dvaras. Platelių dvaras pirmą kartą minimas 1529 m. (Lietuvos metrika, II knyga, 425 p.). 1536 m. Platelių dvaras su valsčiumi karalius Zigmantas žmona karalienė Bona valdė (Jau 1529 m. Platelių dvaras buvo karališka nuosavybė (Akty Vilenskojui komisijei, ks. XIV, 80 p.; Lietuvos metrika, II knyga, 1915 g. 227 p.). Dvaro trobesiai, kaip rodo 1585 m. Platelių dvaro inventoriaus raštas, buvo prie Platelių ežero, o pirtis ant ežero kranto. Dvaro trobesiai – seni. Platelių dvarui priklausė Platelių miestelis ir valsčius. Platelių valsčius susidarė iš 4-rių seniūnijų: Stirbaičių, Babrunginių, Reketės ir Imbarės. Dvarui priklausė šie ežerai: Platelių, Seikis, Laumius, Beržoro, Kiedelis, Šėna ir maž ant Beržoro upe vienu ratu matomas (Akty Vilenskojui komisijei, ks. XIV, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 305, 308 p.). Nuo XVI amž. antros pusės Platelių dvaras su valsčiumi sėdėjo Lietuvos kunigaikštiai atiduodavo savo sekretoriams už tarnybą. XVI amž. antroji pusė Platelių dvaras davė ^{valdytojus} grynų metinių pelnų 1000 lietuviškų kopų grašius (J. Jakubowski. Mapa ~~Wielkiego~~ Księstwa Litewskiego XVI wieku). Lietuvos seimas 1473–75 m. Platelių valsčius priklausiusi Kadinskams, gyvenusiems Trakų vaivadijoje, padėję valdyti d. liet. kunig. sekretorini Andriejui Oginskiui iki gyvos galvos (Słownik Geograficzny, tom VIII). Kada Platelių dvaras iš Platelių parėrio persikėlė į dabartinę vietą, nežinia. Po paskutinio Lietuvos-Lenkijos padalinimo Platelių dvaras atiteko Prancūzijos piliėnui grafiui Šuarelinui. 1831 m., vietoj buvusio valsčiaus, raštuose minima Platelių grafija (Hrabstwa Platel). Platelių grafijai priklausė Platelių miestelis 22 ūkių, 229 gyv. ir Medsėdžių, Stirbaičių, Grigaičių, Babrunginių, Plokščių kaimai (Wiązła Kosiola Parafialnego Hotelkiego w Powiecie Telszewskim, w Dekanacie Olszadzkiem polozionego wespół z Altaryz i Filiz Berżorską – z Roku 1831). Nr. 108. Platelių ežeras. Platelių ežero vardas sutinkame dokumentuose 1511 m. (Lietuvos metrika, II knyga, 1915 g.; Praeiti, II t. 394–395 p.). 1585 m. Platelių dvaro inventoriaus rašte minimas Platelių ežero vardas (Akty Vilenskojui komisijei, ks. XIV, 298 p.). Kitur minimas 1792 m. Platelių ežero vardas („Platelių klebonijai Zigmanto III privilegija“). Žinia, kas pasirendamas, P. Klimas savo Lietuvos geografijos vadovelyje Platelių ežerą pakristijo Virkštos ežeru. Virkštos vietos žmonės taipogi jokio Virkštos ežero vardo nežino.

15 | Vardų kilmės aiškinimai Nr. 103. Pylis pelkė. Joje mėgsta ilsiėti pylės, nes ežero bangos neša jas į krantą. Nuo to jos vardas. Nr. 108. Platelių ežeras. Platelių ežeras gavo savo pavadinimą taip. Vienas senelis, išsprukęs pakriaušęs, paskardij kalną, ant ~~ant~~ dabartinio ežero kranto, atsivertęs, žiūrėdamas su didele baimė aukštyn, į parėjusį orą ežerą juodame debesyje, surinkęs: „Vaje! kaip plačiai užlies (žem. kaip plati užlies) ir žiūrėk, kaip plate – lėi (literatūriškai kaip plačiai lieja)“. Nukritusysis ežeras ir buvęs miestelis). Nr. 112. Plasčius (Plasčiavaišis). Plasčiavaišius tas valksmas vadinamas todėl, kad, traukiant trinkelę, ešeriai vandenį paviršiumi, palei ledą, ^{lešius} pro gerkle išlindusiomis žarnomis bėga. Nuo plūsti: „vandenį paviršius“ arba „plūsti“ (bėgti), vandenį paviršiumi ir vardas gavo. Nr. 115. Po būda. Prieškarminiais laikais pasėryje, prie valčių, prieplaukos, kuri gra tarp Šventarkalnio ir Kunigo upės, buvusi Platelių dvaro pastatyta būda (namukas), į kurią žiemos metu būdavo valtyų suvežamos. Buvo masyvta ir 1925 m. naują būdą statyti. Padaryta tik akmenų ~~už~~ pamatas, kuri ir dabar teberiojo.

16 | Tautosakinės žinios Nr. 108. Platelių ežeras. Seniai, labai seniai Platelių ežeras esąs parėjęs, drauge su žuvimis ir vėžiais, debesies pavidale. Ežeras slinkdamas oru nuo darbinų, per salantus, Notėnus, išleides daugybę žuvų ant žemės, kuriomis žmonės ilgą laiką maitinėjosi. Pirmą šis ežeras buvęs netoli sarbėnų, kurio vietą tebėsanti bala, bet jau baigianti išnykti. Toji vietoje, kur dabar yra Platelių ežeras, per vidurį tekėjusi plati upė, buvusios paupiu geros ir gražios pievos, derlinga žemi, o kitur didelės ir nepereinamos pelkės ir nemažos, aplink Pile kaimas (kiti sakė, kad miestelis). Pelkės buvusios baisios, priaugusios krūmų, pilnos ančių, gervės, nary ir kiti paukščiai, o ant kalvos augę ir žaliai gražūs, aukšti miškeliai vadinami lieknomis, kuriose čiulboję giesmininkai paukščiai linksmas giesmeles. Ežeras esąs parėjęs sieną pajūtes metu. Tuo laiku žmonės sienavę lankost sieną ir ganęsi gyvulius. Didžiausias juodas debesis, kaip katilė pieša, gulėjęs ore tris dienas, tris naktis. Atėities spėjimai (žiniai) išbūrę, kad toje vietoje ežeras nusileisias. Todėl reikią gyventojams apieisti savo gyvenamąsias sodybas, nes kitaip žusia, būsią paskandinti. Taip ir atitiko. Po trijų dienų ir trijų naktų gyventojai pamatę toli, toli, dabartiniais Platelių ežero pakraščiais, vikrius, su užaugusiomis nosies skylutėmis, juodomis drapanomis apsirengusius „vokietukus“ begiojančius juodomis skrybelėmis pasipuošusius, su lakdomis rankose. Pakilus didžiausia audra: perkūnas pradėjo grumėti, žaibai traukėti, smarkus lietus kaip iš kibiro pilti ir visulas medžių viršūnėmis švėplėti. Netolai trukus pasigirdęs iš debesy drūtas balsas, lyg galingo vyro, – „boba, laukan, boba laukan.“ To moteris, kurią varė aukščiau minėtasis rūstaus vyro balsas, buvusi visai prikarūsi, prieš pat krikštynas ^(mat, ožras nemorė, kad kūdikis žūtų, nepasitėjęs). Tuomet gyventojai beveik visi itikėję, kad žiniai atėiti: atėjo ir pradėjo smarkiai greitai brudėti: vieni danginę iš savo namų ir sodybų daktus, antri varė gyvulius, tretį lėkė su vėžimais sieną į kalnus, pagalaukę ir patys gyventojai iš namų. Minėtoji moteris, jau gerai augusi, drūta, kaip virbų vėžimas, ėjusi tarp lengvai paskui danginančių, vos pakeldama koją pro koją, nes norėjusi, kad visi žmonės išsidaugytų. Vos tik ta moteris išėjusi ant dabartinio ežero kranto, tuo staiga, su didžiausiu triukšmu, kritęs vanduo iš juodojo debesies, užliedamas gyvenamąsias vietas, pievas ir dalį gyventojų, kurie netikėję, kad ežeras parėsis, todėl patikęsioji savo sodyboje buvę ežero paskandinti.

Žinių tekėjusių pavardė, vardas 1/ Sereckis Jonas 15 Nr. 103, 112, Nr. 100, 113, 117; 2/ Jurčius Karys 15 Nr. 115, Nr. 102–105, 115; 3/ Lukaus

Kas Karys Nr. 111; 4/ Mickevičienė Ona 15 Nr. 108, 16 Nr. 108; 5/ Likilės Nr. 106, 112, 116, 118.

Gimimo vieta (os) 1 Rūdaičiai parėrio km., 2, 3 Plateliai m., 4 Alkai km. Medžių v., bet 35 metai kaip gyvena Mačiūkių km. Plat.

5 Valščius Plateliai apskr. Kretinga.

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	P a s t a b o s
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
119.		Po Eiduko pelkės	Pu Eidoka pelkės				valksmas			50 m. į rytus nuo Eiduko pelkės kranto. Eiduko pelkė priema prie Plat. ežero. greta Eiduko pelkės.		
120		Po Eiduko pelkės	Pu Eidoka pelkės				įlanka					
121		Po Jakumo upelių	Pu Jakoma apalio				įlanka			Gra greta Jakumo up- lio žioties. Jakumo upelis teka per Plakėčių km. ir įteka į Plakėčių ežerą.		
122		Po Jakumo upelių	Pu Jakoma apalio				valksmas			100 m. nuo Jakumo upelio žioties.		
123		Po Jurčiaus upės	Pu Jorčiaus ūpė				valksmas			15 m. į rytus nuo Jurčiaus upės žioties. Jurčiaus upė įteka iš Pakastuvos, prideda įteka į Plakėčių ežerą.		
124.		Po Juodeglynio	Pu Juodeglynio				įlanka			150 m. į vakarus nuo Ubagsalio, prie Juodeglynio (Plakėčių dv. miško) pakraščio ir Rūdaičių km. žemės ruošiaus		
125		Po Juodeglynio	Pu Juodeglynio				valksmas			Juodeglynio įlankoj Juodeglynis-Plakėčių dvaro miškelis		
126.		Po Juodupės	Pu Juodupė				valksmas			200 m. į šiaurę nuo Juodupės žioties. Juodupė teka per Virkių ir Paklatelio kaimus ir įte- ka į Plat. ežerą.	Į Plakėčių ežerą ir įlanką vad. Juodupė, kuri yra greta Juodupės žioties.	
127		Po Jonu	Pu Juōna				valksmas			70 m. nuo upės po Jonu žioties. Po Jonu upė teka per Paklatelio km. ir teka į Plakėčių ežerą.		
128.		Po Kelalio	Pu Kelalio				valksmas			300 m. į pietus nuo Juodupės 100 m. nuo Plat. ežero kranto ir kelinto Paklatelio km. užim. Moč. kaus. Tarpupiai sakant valksmas yra tarp Juodupės ir minėto kelio.		
129.		Po Kelalio	Pu Kelalio				valksmas			100 m. nuo ežero kranto, netoli Juodupės kaimo vad. Pila, cituojama per Juodupę. Kreviškes pusrakų.		
130.		Po Kunigo upės	Pu Kōnega ūpė				valksmas			netoli Kunigo upės žioties.		
131.		Po Kunigo upės	Pu Kōnega ūpė				pieva	lygi, sausa žemė, žemė molis, šmelis	apie 2 ha	į žemius nuo Kunigo upės. Tuoje už Kunigo upės.		
132.		Po Lėpa I	Pu Lėpas I				valksmas			40 m. į vakarus nuo Plakėčio.		
133.		Po Lėpa II	Pu Lėpas II				valksmas			į vakarus nuo Plakėčio. 30 m. nuo Plakėčio kranto.		
134.		Po Ubagsalės	Pu Obāksalė				valksmas			30 m. į vakarus nuo Ubagsalės.		
135.		Po Kunigo upės	Pu Kōnega ūpė				įlanka			Siekia Kunigo upės žioties.		

15 Vardų kilmės aiškinimas Nr. 121. Po Jakumo upeliu. Prie upelio yra gyvenęs ūkin. Jakumas. Nuo upelio vėlesnias is; lauka varda gavusi. Nr. 123. Po Jurėiaus upe. Prie ūkin. Jurėiaus žemės Rūdaičių paežerio km. teka iš Pakastuvos prūdo; Platelio ežerą upė. Nuo jos is varda gaves. Nr. 127. Po Jonu. Prie upelio paežerij yra kryžius, kuriame yra sv. Jono Krikštytojo statulelė. Nuo jo is varda gaves.

13 Istorinės žinios Nr. 110. Plikseli. Ši sala 1585 m. buvo vadinama Urnikačiu, turėjo žemės plotą 3 margus ir 2 prentus. Šią salą Platelio dvaras naudojo kaip ganymą (Aktų Vilensojui komisi-jėn, ks. XIV, p. 298). Urnikačis sala minima is 1597 m. (Kareliuo Sigmanto III-jis 1597 m. dovanotoj žemių aktas). Ta sala visą laiką buvo is tabėra Platelio dvaro nuosavybė.

Žinių tekoj(jų) pavardė, vardas 1) Sereckis Jonas 15 Nr. 121, 123, 127, Nr. 120, 121, 124, 135; 2) Jurėius Karys 131; 3) Kikilas

Nr. 119, 122, 123, 125, 126-130, 132-134

Gimimo vieta(s) 1 Rūdaičiai paežerio km., 2 Plateliai mt., 3

Amžius

2, 3	1
40-60	60-80

Valsčius

Plateliai

apskritis Kretinga

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surinktos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
136.		Po Palsio lankelė	Pū Pālše lankalės				ilanka			Įdūriniamis Platelio ežero gale vasaros vakarų dalį. Prie rubelinaus med- seto. Ušpelkio i. Rūdaicių km. žemės.		
137.		Po perkasu	Pū pārkasa				valksmas			Tarp dirvos po Būda i. Biduko pelkės i. vakarų pusės. Viskas tas ežerui griovis. Ežero 30m. nuo griovio yra valksmas. Siekia Rūdaicių km. Jurėdau žemę.		
138.		Po pyla	Pū pyluōs				ilanka					
139.		Po raudų kalnų p.	Pū rāndū kálna p.				pelkė	Seniau buvo neperėjama bala; žemė juodžemė.	apie 45 X 20 m.	Muo Raudų kalnų i. vasaros vakarus. Prie Atleurių kalnų rubelinaus. 120m. kairėje kelio i. Platelį i. Gilaicių km.		
140.		Po rospelkin	Pū rūōpēlke				ilanka			Rūdaicių km. ganyklų prie Platelio ežero kranto. Prie Rospelkės. Prie tos pelkės priima ežero ilanka.		
141.		Po sidabrine lankelė	Pū sēdabrēnē lānkālē				ilanka			Siekia ūkin. Gedgaudo žemę Rūdaicių km.		
142.		Po sėsmanka I	Pū sēsmanko I				valksmas			Į vakarus nuo Seklijo valksmo Plitsalės pakraščij.		
143.		Po sėsmanka II	Pū sēsmanko II				valksmas			Į rytus nuo Seklijo valksmo Plitsalės pakraščij.		
144.		Pūšynėlis	Pūšynālis				kalniukas dūšpynukas	Kalniukas sugadintas. Visa viršūnė su didžiausia dūobe nukasta žyru.	apie 1/4 ha	200m. i. pietus nuo Platelio dr. parko.		
145.		Po viėsnalė	Pū viēšnālīo				valksmas			30m. i. pietus nuo Viėsnalio dirvos. Viėsnalio dirva Dvarlaukyje siekia Platelį ežerą.		
146.		Po obelīm dirva	Pū ūobelē dērra				dirva	Gatitūsi aukštuma. Žemė daugiausia molis.	apie 3 ha	Tuoju nuo Sventorkalnio i. šiaurės. Į vakarus nuo Versių salos.		
147.		Po obelīm pelkė	Pū ūobelē pēlke				valksmas pelkė	Juodžemė.	apie 1/2 ha.	Į pietus nuo naujos Platelio miestelio skalbyklės.		
148.		Priešupis	Pūjōpis				ilanka			Priešupio ilanka siekia Babrungo upės ištaką.		
149.		Priešupis	Pūjōpis				valksmas			Priešupio ilankoj.		
150.		Priešabramkimas	Pūjōsabrāmkīms				valksmas			Tiek i. pietus nuo Abramkimo valksmo.		
151.		Pūdėlis	Pūdālīs				pūdės	augus dumbl.	apie 10 karų	Į pietus nuo Apušroto.		
152.		Rasodninkas	Rasūdņņks				ilanka			Pirmoji ilanka i. rytus nuo Kėrviškės pussalės.		

15 | Vardų kilmės aiškinimas | Nr. 141. Po sidabrine lankėle. Seniau toje įlankoje daug žuvies sugaudavo, o žmonės žuvis pardavę gaudavo už ją sidabrinus pinigus. Nuo to ir varda gavusi.
 Nr. 142. Po sąsmanka. Sąsmanka vadinama todėl kad, tarp Pliksalės ir Kreviškės pusialio yra ežerė vandens plotas siauruma. Nuo to ir varda gaves.
 Nr. 145. Po Viešnalė. Toje vietoje yra paėjęs buvęs Vyšnios medis. Ir suprantama, kad XVI šimt. buvusio miestelio vietoj galėjo būti ir sodas liekanų. Nuo to ir varda gaves.
 Nr. 148. Priešupis. Šita įlanka yra prieš Babrungo upės ištaką. Nuo to ir varda gavusi.
 Nr. 152. Rasodninkas. Įlankos pakraščiai yra apaugę mišku. Vėjas ir vėjo bangos įlankos mažą ten pasiekia. Ores esąs toje įlankoje pavasario metu siek šiltes, kad galis gerai augti ne rasodnas. Nuo to ir varda gavusi.
 Nr. 144. Pušynėlis. Kalnelį auga kelios pušies. Nuo jų varda gaves.

14 | Archeologinės žinios | Nr. 144. Pušynėlis. Visa kalniuko viršūnė nukasta. Išvėta didžiausia žvyro duobė. Kalniuko pirmykštė išvairda sugadinta. Jame randama suakmenėjusius puros gyvūnų. Ar tik šis kalniukas nebus buvęs senovės sąrašys kalniukas. Bet apie tai tėsprendžia senovės paminklų registrotorius.

Žinių, testų (jų) pavardė, vardas 1) Sereckis Jonas 15 Nr. 141, 142, 148, 152, Nr. 136, 138, 140, 141, 148, 152; 2) Lukauskas Kazys Nr. 139.

3) Jurėius Kazys 15 Nr. 144, 145, Nr. 144, 146, 147, 151; 4) Kikilas Nr. 137, 142, 143, 145, 149, 150.

Gimimo vieta (os) 1 Rūdaičiai paėjęs km., 2, 3 Plateliai m., 4

Dviejus

3, 4	1, 2
40-60	60-80

Valsėius

Plateliai

apskritis

Kretinga.

I

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
153.		Rasodninkas	Rasnodnyn'niks				vaiksmas			30 m. nuo Platelių ežero kranto Rasodninko žlaukoj.		
154.		Raudonkalnis	Raudonkalnis				vaiksmas			Mišlaukyj (Platelių draugo miškelis) yra kalnes vad. Raudonkalniu. Ežere greta minėtojo ežero pakraščij yra vaiksmas. Vaiksmas yra kalnos puseles. Paplatelis km. užtin. Jonkauskos žemėj. Platelio ežero pussalis.		
155.		Ruibiskio	Rōibes'kė				pussalis			Rospelkės žlaukoj 50 m. nuo ežero kranto. Už 300 m. vakaruose yra kelminio upė.		
156.		Rospelkis	Rūospelkis				vaiksmas			200 m. į rytus nuo Žeimiskio vaiksmo, o nuo 50 m. nuo ežero kranto.		
157.			Sčeslyvāsīs				vaiksmas			60 m. į vakarus nuo Pliskalės kranto.		
158.		Seklusis	Sektesis				vaiksmas			100 m. į rytus nuo Žeimiskio upelio, o nuo ežero kranto apie 50 metrų.		
159.		Seliavinis	Selenimis				vaiksmas					
160.		Senasis sodas	Senāsis suodnos				draro sodas parkas	molis su juod-žemiu. Ligos žemės paviršius.	apie 1/4 ha	į pietus nuo draro rutimų.		
161.		Senoji skalbykla	Seniojė skalbykla				skalbykla	pieva lygi, žemė durpyni, ežero pakraščij smėlis.		Žiemius nuo dirvos po Obelė, Platelių ežero pakraščij.		
162.		Sykarasin	Sykarāsis				vaiksmas			Nalijos aukštumoj (seklusioj), rytinėj dalyj.		
163.		Skalbykla	Skalbykla				skalbykla	Žemė lygi, smėlis. Parigas peščerio ruožas.	19 arų.	Parapaškyj, Platelių ežero pakraščij, Platelių m. p. 100 m. žemės sklypas 99 Nr.		šabar Platelių m. gyventojų moterys baltinius skalbia, vadinai maudyti. Kiti vadina dar girdykla.
164.		Škarbo kalnas	Škarba kalns				vaiksmas			50 m. į rytus nuo Škarbo kalno. Škarbo kalnas yra Seirėse (p. d. miške) ir siekia ežero.		
165.		Škersinis	Škersotinis				ežero sekuma			apie 500 metrų į šiaurę nuo Berrio rago (pussalio).		
166.		Škersinis	Škersotinis				vaiksmas			apie 500 metrų į šiaurę nuo Berrio rago. Škersotinio aukštumoj.		
167.		Smiltė	Smėlte				ežero sekuma			apie 150 m. į šiaurę nuo Barano pussalio.		
168.		Smiltė	Smėlte				vaiksmas			100 m. nuo ežero kranto (Rūdarčių km. ganykloj) Smiltės aukštumos pakraščij.		
169.		Šodžėlka	Suodžėlka				bala	juodžemis priaugusi karklė, ir kitų krūmokšnių vasaros metu pasidaro sama.	apie 1/8 ha.	Rytinėj Pilies sėlos dalyj.		

13 | Istorinės žinios Nr. 160. Senasis sodas. Šitas vaisių sodas yra labai senas. Sabartiniiai vaisinimai medžiai taipogi seni. Nuo to ir vardo gaves. Nr. 169. Sodžėlka. Platelių ežere, viduryj Pilies salos yra klampiai klampiai pelkė, pilna priaugusi karklų ir kitų krūmokšnių. Senieji pasakoja, kad tenai kadaise ^{buvo} degtomis plytomis mūryta kūdra arba sodžėlka, parengta žuvims laikyti. Sodžėlka buvusi gili. ~~Sodėl~~ Sodžėlkos dugnas irgi esąs buvęs išgristas degtomis plytomis. Prieš 60 metų atgal Sodžėlkos paviršius buvęs apaugęs karklais. Sodžėlkos paviršius žmogui išėjus bangvodavęs. Sodžėlkon lengviau smeidavo 6 žieksnių kartę, bet jos dugno vis nepasiekdavo.

15 | Vardų kilmės aiškinimai Nr. 157. Šešlyvaris. Kita ^{žvejų} karta toj vietoj labai didelį žuvies valksmą (daug žuvies) ištraukę. Nuo to ir valksmą gaves. Nr. 159. Seliavinis. Žvejai tame valksme visados daugiau ištraukia seliavą, negu kitų žuvų. Nr. 161. Senoji skalbykla. Nebuvo nustatyta tam tikras skalbyklai žemės plotas sklypas. Kas į kurią vietą paežerim atėjo, ten skobė baltinius, maudėsi vartais. 163. Skalbykla. 1924m. duomenimis matavimais nustatė bendrą žemės miestelio skalbyklai bendrą sklypą 19 arų. Skalbykla yra miest. bendrame valdyne. Kiti Skalbyklą dar vadina ir girdyklą. Mat, žiemos metu pritrūkus gyvuliams vandens, varoma ežerą girdyti. Nr. 167. Smiltė. Seklumas paviršius yra smėlis. Nuo to ir vardo gaves.

Žinių teikėjų (jų) pavardė, vardas. 1/ Sereckis Jonas 15 Nr. 157, 159, 167, Nr. 155; 2/ Zubavičius Juozas 13 Nr. 160, 169, Nr. 169;

3/ Vaitelis Karys 15 Nr. 161, Nr. 161; 4/ Kikilas Nr. 153, 154, 156-158, 162, 164-168.

Gimimo vieta (os) 1 Kūdaičiai paežeris km., 2 Mačiūčiai km., 3 Plateliai mt., 4

3	4	1, 2	
25-40	40-60	60-80	

Valscius Plateliai apskr. Kretinga.

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
170.		Staniskė	Stànėškė				ūkio centras	žemė lygi, smėlis	1/2 ha	Arčiau į Girėno gatvę.		
171.		Sodželka (I. ir II.)	Sodžėlka (I. ir II.)				Kūdros	augus dumblo.	po 30 arų.	Platelių dvaro parke.		
172.		Šiltasis krūmelis	Šėtasis krūmalis				gangkla.	apskritas kal- niukas, apaugęs krūmų šakėmis (alks- niais). Smėlis su žvyru.	80 arų.	1 km. į šiemur va- karus nuo Platelių dvaro. Plat. dv. laukuose.		
173.		Šetkauskis	Šetk'auskis				ežere sekluma			500 m. į rytus nuo Pilies salos. Sekluma Platelių ežero per vidurį einančių kalnų tase.		
174.		Šetkauskis	Šetk'auskis				valksmas			Šetkauskio aukš- tumoj.		
175.		Šišinis	Šišinis				valksmas			500 m. į vakarus nuo juo- dupės, apie 300 m. nuo Plate- lių ežero kranto prie Paplatelių km. žemės.		Kiti vadina: „Čiužinis“.
176.		Šnipkų pussalis	Šnėpkų pòssalis				pussalis			Į rytus nuo Gagarnio pussalio. Paplatelių km. ūkin. Jonkauskio žemėj.		
177.		Šoblinkuskė	Šuoblinkėškė				ūkio centras	Arčiau žemė į pelkę (Kėbalių daly) smėlis, durpynė.	1 ha	Salantų gatvėj.		
178.		Šančelis	Šončėlis				sala	žvyras, keli medžių auga.	0,6 arų	Nuo Kėbalių į pie- tus autrujį iš eilės salė.		Dvaro ^{žemės} plane užrašyta: „Ančiukas“.
179.		Šventorkalnis	Šventuòekalnis				dirva	Kalniukas žemė juodžemės, smėlis, juodžemis.	apie 2 ha	Į vakarus nuo Pilies sa- los ant ežero kranto		Kai kurie vadina Bažnytkauniu.
180.		Tabokinis	Tabuokinis				valksmas			400 metrų į vakarus nuo Kelmės upės ir 50 m. nuo ežero kranto.		
181.		Tarpelis	Tārpàlis				valksmas			30 m. į rytus nuo Kėbalių pussalio kranto; apie 400 m. į šiaurę nuo Varfų.		
182.		Triaušinis	Triaušinis				ežere sekluma			30 metrų į šiaurę nuo valksmo po Eglak.		
183.		Triaušinis	Triaušinis				valksmas			Triaušinio o seklumoj, 15 m. į šiaurę nuo Pilies salos.		
184.		Uškapčalis	Uškapčàlis				įlanka			Pietinėj Platelių ežero dalyj prie ruberžaus Platelių dv. į Laumaleukų km.		
185.		Uškapčalis	Uškapčàlis				valksmas			Uškapčalio įlankoj.		
186.		Už Karolio laukas	Uš Kāroliòu lāuks				dirvos	žemė įvairi; smėlis, molis, žvyras.	legio 1 km. 200 m. plotis, apie 500 m.	Tuo į vakarus nuo Platelių dv. ir miestelio.		iki 1924 m. buvo Platelių mst. o po 1924 m. pritaikant Plate- lių dvarui. Vardas greit išnyks.

13 | Istorinės žinios | Nr. 178. Šanėlis. Seniau Šanėlis siekė šiaurės ir pietų ežero pakraščius. Visas didžiojo ežero, esančio ir rytus ir pietus nuo Šanėlio ežero galas buvo atskirtas sausuma („šančiu“) nuo vakarus nuo Šanėlio ežero galas buvo atskirtas sausuma („šančiu“) nuo Šanėlio ežero. Senieji žmonės ir dabar dar Platelių ežerą to-
bedalija į 3 dalis: Didįjį ežerą, Ginteliškės ežerą ir Laumalenkų „akaliojį“, bajorų, vėlerus. Kai prie Babrungo upės Platelių dvaro valdytojai pastatė malūną, vadinamą Babrungu ir malūno kūdrai wipyle pylimą, tada viso dabartinio Platelių dvaro ežero paviršius pakilo. Šanėlis pasidaro sala. Ginteliškės dvarui priklausę ežerukas, buvo skyrium nuo Platelių ežero, dabar čia gyveniję ir pasidaro Platelių ežero dalimi. Prieškariniais laikais Platelių dvaro savininkė grafiene Šuarelienė Platelių ežero galą, priklausiusį Ginteliškės dvarui, kartu su Ginteliškės dvaru, nupirko.
Nr. 179. Šventorkalnis. Platelių pirmoji parapija bažnyčia buvo karaliaus Zigmanto Augusto pa-
statyta 1564 metais (M. Wolonczewski's. Žemaičių vyskypystė. I dalis. Vilnius 1848 m., p. 98). Ta bažnyčia 1585 metų Platelių dvaro inventorių aprašoma, kad „prieš dvarą, ant kalnelio, prie ežero buvusi medinė baž-
nyčia, bet jau, kažko, sugriauta, medinės statybos dalys supuvusios, t. k. dar yra ženklas bažnyčios, klebonija taip pat apgriuvisi ir be kunigo atstogauja“ (Akty Vilenskojū komisijėjū, k. s. XIV, p. 297). Ir tikrai, XVI š., išgalejus lietuvių protestantizmui, Platelių bažnyčia, kaip ir daugelis kitų žemaičiuose bažnyčių, buvo uždaryta, liko be klebono (M. Wolonczewski's. Žemaičių vyskypystė. I dalis. Vilnius 1848 m., p. 98). Šventorkalnyje, bažnyčios vietoj, dar prieš 70 metų tebebuvo mediniai kryžiai. Kiek vėliau belikęs tik vienas kryžius bažnyčios vietoj, kur buvo didysis altorius. Kryžius buvo pas dabartinę duobę, kuri yra Šventorkalnio viršūnėj.

14 | Archeologinės žinios | Nr. 179. Šventorkalnis. Šventorkalnio rytiniame aukštumos šlaite se-
niau buvo ir dabar dar tebėra aiškios kelio žymės, kurių buvo einama ant tilto. Tiltas
buvo per ežerą iš Šventorkalnio į Pilies salą. Tiltu poliai ežere ir dabar tebėra. Dabar Šven-
torkalnio šlaite kelio žymė yra krūmokšniais apaugusi. Norint ją susiekti, pirmia reikia
susirasti ežere buvusio tilto einančią polį. Minėtoji kelio žymė atyčiau išsižitėjus randama šia-
me šlaite, kaip teisingas tilto į krantą. Šventorkalnio rytinėj dalj, ant kalnelio, yra duobė. Seniau ji
buvusi gili, bet dabar beveik užversta akmenimis, g. degtais plytgaliais ir iš pakraščius krūmokšniais.
Šita duobė (apie 3 m. t.) ar tik nebus liekana po bažnyčios buvusius rūsius dideliams laidoti. Apie
buvusius rūsius liudija liaudyje padavimai. Tuoj prie minėtos duobės, į vakarus pusę, ariant žemėj plūgo
noragas kliudo buvusios bažnyčios akmenų pamatą. Išariama tenai degtų, visai sveikų, plytų
ir kalkiuotų cemento gabaliukų. Vienos plytos ilgos, storos, kitos plačios ir plonos. Skiriasi nuo
dabartinių degtųjų plytų. Šventorkalnyje, kalnelio viršūnėj, seniau raskavo porcelianinius
šventųjų statulelių, pinigelių, papuošalų, akmenų kulky, o prieš keliolika metų net rastas ma-
žas auksinis nukryžiuotasis, laisvas nuo prisegimo vietos. Pastutinis dabar yra buvusio dvaro

Beveik kasmet Šventorkalnyje, kalnelio viršūnėj, randa ardami dvaro metininkai (dar-
bininkai) sidabrinis pinigėlis (esą vytauts, Zigmanto Augusto), kurių parduoja grafiui Šuareliui.
Šventorkalnio pakalnėj, į žiemos vakarus nuo kalnelio viršūnės, yra apie 1 metro gilumo juo-
das kultūrinis sluogsnis. Jame marguote marguoja keramikos šukės ir pečių gražios ryškiai
spalvotos (mėlynos, raudonos, žalios) poliruotos koklių šukės. Būna medinių anglių, pelenų. Daug iš Šventorkalnio senienų turi
runko archeologines ir istorines liekanas iš Platelių apylinkės, ypač iš Šventorkalnio ir kitų dvarlaukių
viety. Senienos buvo sutvarkytos ir sudėtos atskirame kambaryje – muziejuje, Platelių dvaro rūmuose.
Prieškariniais laikais Šventorkalnyje ariant rastos 5 apskritos akmeninės armotų kulkos, 6 eolių stersmens.
Jos buvo išstatytos Platelių dvaro parke, aikštėj, prieš dvaro rūmus. Paskariniiais laikais rastos pinigėlius ir kt.
smulkesnius dvarlaukio radinius iš metininkų grafas atperka, pasideda pas save ir niekam nerodo.

15 | Vardų kilmės aiškinimai | Nr. 175. Šišinis. Jame valksme su trinkelėmis ištraukiamas iš ežero dugno aštrus
jo aukštumas auga žolė – triaušiai. (aštriais, kantetais stiebai) žolės. Nuo to valksmas varda, ir gaves. Nr. 182. Triaušinis.
Daug yra apie Šventorkalnio padavimus, bet dėl vietos stokos negalėjau paminėti.

Žinių teikėjo(-jų) pavardė, vardas 1) Sereckis Jonas 15 Nr. 170, Nr. 178, 186; 2) Gadeikis Kęs Kajetonas 13 Nr. 178; 3) Jurečius
Kazys Nr. 170, 172, 173; 4) Lukauskas Kazys 15 Nr. 170, Nr. 178, 186; 5) Kikilas Nr. 173-175, 180-183.

Gimimo vieta(s) 1 Rūdaičiai paėzerio km., 2 Wipelkių km., 3, 4 Platelių m. t., 5

Amžius

	3	1, 2, 4	
	40-60	60-80	

Valešius Plateliai apskritis Kretinga

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojas	b) surašytojas										
1.		Apluokas	Aplūks			ž.k.	pieva	žemuma; juodžemis	2 ha	Prieina prie šventoriaus, į vakarus nuo pastorojo; juos širia kelias. Pietuose dvaro trobesiai.		
2.		Didysis kalnas	Dėdėsio kálns			ž.k.	kalnas	šiaurinis šlaitas aukštesnis, kurioj yra Platelio miestelis. Juo veda kelias.		700 metr. nuo Platelio miestelio į šiaurę. Miestas kelias eina iš Platelio į Kalva- riją, kelias II nėsio.		Dabar atleko Platelio dvarui į Platelio miestelio gyventojams.
3.		Dariaus ir Gero gatvė	Dariaus ir Gerikėna gatvė			ž.k.	gatvė	gatvė sausa žvyruota, šaligat- viai išorpusi.		Tyriasi nuo Kalvarijos gatvės, ežero link.		Buvusi ežero gatvė.
4.		Didžioji dauba	Gediuoje dauba			ž.k.	dauba	žemė šauri. Prieau- gusi krūmokšnių, daubos dugnas šaltinis, miškas.	apie 40 m. pločio, plotumo 200 m. ilgio.	2 km. į šiemus nuo Platelio miestelio prie pat mededžių kaimo rubėžiaus.		
5.		Gedgaudiškės	Gedgaudėškės			ž.k.	pieva	Maisto žemė: molis, juodžemis ir juodžemis.	apie 40 ha	Apie 2 km. į vakarus nuo Platelio miestelio.		Žmonės dar į vadina Vesmena (Vesmingo kalno arba Bokšto kalno, nes rūsiai kaip buvo ten pastatytas triangulacijos punktas. Dabar atiteko dviem savininkams: prof. Šuareliui ir Giedrimui Karaiui.
6.		Jasmino kalnas	Jasmėna kálns			ž.k.	kalnas	šlaitai nestatūs	apie 2 ha	Miestelio ribose, pasibai- gus visiems trobesiams; į vakarus pusėje.		
7.		Kalvarijos gatvė	Kalva rėjis gatvė			ž.k.	gatvė	gatvė šilpna žvyruota, rudens ir pavasari labai daug purvo, šaligatvis nėra.	700 x 8 m.	Vilniaus gatvės tyrimas į šiaurę, Kalvarijos miestelio link.		
8.		Kapkalnis	Kāpkālnis			ž.k.	seni kapai	Apšviestas kalnas, iš šiaurinės jo dalies išvysta didelės duobės žvyras, trobesiai.	apie 40 metr.²	Žemė Olsausko žemė. Į vakarus, 150 metr. nuo miestelio. Kairėje, prie pat kelio (miškelio) į Platelio salantus.		Žmonės neatsimena, ar čia būta kapų; bet girtavant žvyrduobę, šlaitai, sutrikusiant 1 metro gylime, labai daug matyti sugedusių kaulų. Vėlesni ar laikais, statyti, kurgius grūnauti šlaitui išor.
9.		Kartuvio kalnas	Kārtōviu kálns			ž.k.	piliakalnis	kalnas apie 40-50 metr. aukščio. Šiaurinė- je dalyje, kurioje yra trobesiai, ir piet, labai šlaitai, šlaitai, medelėtos žemės.	1 ha 80 arų	2 km. atstai į vakarus nuo Platelio miestelio, prie pat miškelio į Platelio salantus, kairėje, pusėje.		Dabar bendra Platelio miestelio nuosavybė. Kas tik nori veia žvyrą, gano gyvulius ir kelia gegužines.
10.		Kežalis	Kežālis			ž.k.	pelkė	durpynė, priaugusi krūmokšnių. Kad- ratės tarp mažų patik- lų.	apie 1 ha.	Į šiemus tuoj už Plate- lio miškelio trobesių.		Dabar atleko Platelio dvarui į Platelio miškelius.
11.		Liėpių gatvė	Leipių gatvė			ž.k.	gatvė	gatvė žvyruota, bet rudens ir pavasa- ri labai daug purvo, šaligatvis nėra.		Prasideda iš Vilniaus g-vės, ir eina į vakarus Liėpių link.		Buvusi ežerelio gatvė.
12.		Liėpkalnis	Leipkālnis			ž.k.	kalnelis	Smėlėta žemė, ariama.	apie 1/2 ha.	Apie 1/2 km. į vakarus nuo Platelio miestelio.		
13.		Mokyklos aikštė	Muokyklos aikštė			ž.k.	aikštė	kvadrato išvaizdos, žvyras išpiltas.	apie 1/2 ha	Miestelio ribose, Salantų gatvėje.		
14.		Nepriklausomybės paminklas	Nepriklausomybės paminklas			ž.k.	paminklas	Cementinis, kryžius, išvaizdos, tik kryžius nuo nėra. Su viršūne juoda. Aukštis.	apie 3 metr.	Vilniaus gatvėje: kryžius, Vilniaus ir Salantų g. kryžius, bei Salantų g. į šiemus, 1 km. 100 metr. nuo miestelio. Kairėje, prie pat kelio (miškelio) į Platelio ir Salantų k.		Mieškariniams laikais kelyje buvo didelė brastė.
15.		Pabrastovys	Pābrāstovys			ž.k.	pelkė (pieva)	durpynė, bloga pieva. Tarp aukštes- nių. Na krūmokšnių.	apie 2 1/2 ha	Į šiemus ir vasarą žvyras tuoj nuo miestelio.		
16.		Paežeris laukas	Pāžēre lāuks			ž.k.	dirvos	Maisto žemė: molis, juodžemis, smėlis.	apie 30 ha.			
17.		Paraižgi	Pārāizge			ž.k.	pelkės	durpynė. Na krū- mokšnių vietomis. 1) iškastas durpynas.	1) apie 1/4 ha; 2) apie 2 ha.	1) Tuoj nuo Raigio kalno į pietus; 2) 100 metr. nuo Raigio kalno į šiemus. Į vakarus 1/2 km. nuo Platelio miestelio. Kairėje, prie kelio į Platelio ir Salantus.		Seniau gyveno tikininkas Raigys, nuo jo ir vėliau Paraižgi, vadinama

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
187.		Užperene dirva	Užperėnė dēva				dirva	smelis, žyras. kalnuose su idu- bomais.	apie 7 ha	Į pietus nuo Plak- lių dv. parko. Rebeciava jasi su dv. parku.		
188.		Užreja dirva	Užreję dēva				dirva	smėlėta auks- tuma.	apie 1 1/2 ha.	Į pietus nuo Plakelių dv. rojos.		
189.		Užsodu dirva	Užsuōdmo dēva				dirva	laugutas žemės paviršius, žemė daugiausia molis. Jai i smelis.	apie 10 ha	Į vakarus nuo Plakelių dv. naujojo sodo		
190.		Vaitkiske	Vaitkēske				ūkis centras	žemi lygi, molis.	1/2 ha	"Kalvarijos gatvė."		
191.		Varnos ragas	Varnas rāks				pussalis	juodžemis, pelkėta žemė, pri- augusi medžiai.	1 ha	"Kreviškės pussalį vakarinę dalį."		
192.		Varnos ragas	Varnas rāks				valksmas			50 m. nuo Varnos rago pakraščio.		
193.		Vartai	Vārtā				ilanka			Siekia rytinę Kreviškės pussalio dalį. Tarp Kreviš- kės pussalio ir Karmėlos.		Senieji vadindavo "Dangaus vartais", nes pa- labai gražus vaizdas gamtos
194.		Vartai	Vārtā				valksmas			Vartų ilankoj.		
195.		Viešnalis	Veišnālis				ilanka			Nuo Šventorkalnio į vakarus pirmą ilanką		
196.		Viešnalis	Veišnālis				dirva	akštuma, žemė smėlėta.	apie 5 ha	Tuoj į vakarus nuo dūbų vad. Viešnālis. Po pylių pelkė.		
197.		Vilko dūbė	Vēlka dūbiē				ilanka			Į žiemą nuo Dūkšalės, Laukmalenky km. ežeruose.		
198.		Vėrės sala	Vērē sāla				sala	Lapuočių miške apaugusi. Žiemą ir rytų kalvos kraštas stėtas, aukštas.	1 ha 68 arai	Į vakarus vakarus nuo Pilies salos netoli Plakėžero kranto, Plakelių ežero.		
199.		Voškinis	Vuoškinis				valksmas			300 m. į rytus nuo Udag- salio.		
200.		Lalmantas	Lālmōntis (t=c)				valksmas			300 metrų į vakarus nuo Uotupio.		
201.		Lapaskos	Lapāškos				dirvos	žemė molis su žy- rynu	2 ha	Į žiemą nuo Lėdkapio		
202.		Žeimė	Žēime				ežero sekluma			Plakelių ežerų greta Žeimiskės ilankos.		
203.		Žeimiskė	Žēimēškē				ilanka			Žeimiskės ilankon iteka Žeimiskio upelis. Žeimiskio upelis teka per Plakėžių km. ir įteka Plakelių ežerą.		

- 13 Istorinės žinios. Nr. 198. Veršio sala. 1585 metais dabartinė Veršio sala dar neturėjo šio vardo ir buvo vadinama sala. Ji turėjo 2 margus ir 28 prentus žemės ploto. Ji buvo priskirta Platelių miesteliui. Ją valdė už užmokesčio (nuomą mokesčio) du Platelių miestelėnai - Lukas Žilinskas ir Rūdaitis. Prieš salą, ant ežero kranto, buvo Platelių miestelio pirmoji dalis (Skty Vilenskojų archeografinės komisijos, XIV ks., p. 298, 300). Juozo Lubavičiaus liudijimu, prieš 50 metų Veršio sala dar tebeprisklausiusi ūkininkui Grišmanauskiui, gyv. Medsėdžių km. Platelių valsio. Jis pavasario metu valtyje nuveždavo veršius į salą, kurioje ganydavosi be jokios priežiūros iki pat rudens. Prieš 40 metų Platelių grafas Svarclis atpirko tą salą iš ūkininko Grišmanausko. Nr. 195. Višnalis. 1585 m. toje vietoje dar tebebuvo Platelių miestelio antrąją dalį, nes inventorių yra pasakyta: „antrąją miestelio dalį yra keirė įvairiusiant iš dvaro į gintelių kę“. Tėvito buvo 21 žemės sklypas, iš kurių 2 priklausė dvarui. Vienas žemės sklypas buvo atiduotas vaitui Mykolui Jokubavičiui. Spėjventi buvo visi žemės sklypai. Matyt, kad miestelio gyventojų materialinė padėtis buvo geresnė, negu kaimų gyventojų (Skty Vilenskojų archeografinės komisijos, ks. XIV, p. 299).
- Nr. 197. Vilko duobė. Kita karta čionai žmonės vilkams duobes iškasdavo, kad vilkai įpuktų. Duobes parengdavo taip: iškasdavo gilias duobes, duobės dugne išmeigdavo smaltų basių, kad vilkas persismeigtų. Duobės viršų apskleisdavo ilginiais, apdėdavo tšakomis. Viduryje ant dangčio padėdavo mėsos. Vilkas eidavo mėsos iešti, ir su vienu duobės dangčiu iškrisdavo duobėn. Ryte, matyt, atėjus žmogus duobę užmūdavo vilką. Nr. 201. Žapaškos. Žapaškos - tai bus žemės likutis Platelių dvaro ribose. Jis paliko karaliaus Sigismundo Augusto reformos metu todėl, kad nebuvo pilno valako.

- 15 Vardų kilmės aiškinimai Nr. 190. Vaitkiškė. Daug metų yra gyvenęs vaitkus. Nusio vardo vardą gavo. Nr. 194. Vartai. Čionai lyg baigiasi Platelių ežero plotas. Prasideda kiek į pietus Laumalenkų bajorų ežerai. Dabar Laumalenkų bajorų ežerai yra žemės ūkio ministerijos žinių. Nr. 198. Veršio sala. Kol Veršio sala tebebuvo ūkin. nuosavybė, ji suveždavo vasaros metu ganyti veršius. Nusio vardo gausi. Nr. 201. Žapaškos. Žapaškos vardas vėlesnių laikų padarė. XVI amž. inventoriuose lėkėias, kurie nesuderė žemės valakų, buvo, vadinami „žascianki“. Žapaškos tikriausia gauna vardą po iliustracijos laikus (J. M.).

Žinių teikėjas (s) / pavardė, vardas 1) Lukauskas Kazys 13 Nr. 201, 15 Nr. 190, Nr. 201; 2) Jurėnas Kazys Nr. 187-189, 196;
3) Sereckis Jonas 15 Nr. 194, Nr. 193, 195, 203; 4) Lubavičius Juozas 15 Nr. 198, Nr. 198; 5) Kikilas Nr. 191, 192, 194, 199, 200, 202.
Gimimo vieta (os) 1, 2 Plateliai m. t., 3 Rūdaičiai paėžeris km., 4 Maciūčiai km., 5

Amžius

2, 5	1, 3, 4	
40-60	60-80	

Valsčius

Plateliai.

apskritis Kretinga

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
204.		Žeimiskė	Žeimėškė				valkšnos upelis			Žeimiskės įlankoj		
205.		Žydkaupis	Žytkaupis				dirvos	žemė lygi, balt- molis, raudona mu- lis, juodsmolis.	5 ha	rytuose siena Altelio, ežero, šiaurėje Kadugyno (p. dv. miškas), vakaruose Plati- lis, drono plytinė.		
206.		Žydkaupio dauba	Žytkaupio dāuba				dauba		apie 200 x 30 m. pilnumo apie 8 m.	Arti Kadugyno. Viena vieta ištaka į žemius į pietus, kita į vakarus į rytus		
207.		Žydskendė	Žytškėndė				įlanka			Į žemius, vėrai arti, nuo Kunigo upės žiočių.		
208.		Žydskendė	Žytškėndė				valksmas			Žydskendės įlankoj.		
209.		Žvizardarinė	Žvezdarėnė				lanka, dirva	juodžemis, saltinuota žemė. Dirvos žemė prie Žviro (Žviadro).	2 ha	Kampe Lopių miško ir Medsedžių km. rubelion.		
210.		Žvizardapis	Žvezdānpis				upelis.			Teka Medsedžių kaimo vakarus į pusę.	Įteka į Gint- liskės bn. į Sa- kaintę ir teka per Gin- teliskę, Sakaintę, mt.	

13 Istorinės žinios Nr. 205. Žydkapis. Ant Ovarlaukio bei Šventarkalnių pusialio yra kalva, vadinama žydkapiais (Pokrovskij, F. V. Preheologičeskaja karta Kovenskoj guberniji. 8) Tetras Tarasenko. Lietuvos Preheologijos medžiaga. Kaunas 1928 m., p. 215). Bet dabar vietos gyventojai žydkapį nurodo visai kitą vietą. Žydkapis turi būti; pietus nuo Žaparkų ir Ka-
 luggyno. Bet nei tarinama Pokroviskio žydkapį, ei nei mano nurodytame žydkapį niekas nežino, kad būtų kada žydai laidoję. Iš senovės laikus Platelioj gyv. žydai savo numirėlius vis-
 dos vežė laidoję; Plungės žydų kapines. Bet, reikia pažymėti, kad žydai Platelioje dar 1585 m.
 nė vieno žydėlio nebuvo (skty Vilenskojui komisijei ks. XIV, p. 300.). Juos Žubavičiaus liudi-
 jime, senais laikais esą Platelioj ežere nuskenkusios kelios žydėlykės (žydėlkaitės). Artinioji
 ežero pakraštį vieta buvusi, paradinė žydkapis. Jokio kapo, antkapio ar žymenų akmenų
 žydkapį nėra. Jokių archeologinių liekanų taipogi nerandama. Jei išties būtų žydų kapai,
 Platelio žydėliai savo kapus saugotų, laistytų savo mūšavijoj. Niekas neartų tos vietos, kur
 būtų, būtent, kapinės. Nr. 206. Žydkapio dauba. Ši dauba atrodo iš tiesų lyg būtų žmogaus rankų
 padaras, nes labai lygūs ir taisyklingi daubos kraštai. Galėjo būti vandens išnešta dau-
 ba, bet karo metu ji pagilino, kur restėjo naujai iškasi, kad patogiau būtų sandy-
 ti iš patrankų. Senioji žmonės pasakoją, kad to daubą švedai iškasę. Jų švedai
 pasistatę patrankas ežere; Pileis saloj, kur buvo karalienės Bonos rūmai. (Tai mokyto
 vyro dūbų dūro urido Ždanavičiaus nuomoni. Ji, "šarky" metais dalyvavęs mūsų ties
 dabrtine. Jam buvęs kampo lukteliui atimtas rėtos plietinės tėtės. Rusų valdžia nedu-
 vuri jam jokios tarnybos. Tik galėjo tarnauti pus privatiskus esmenis. Ji jau senai gra-
 mų). Kiti vietos gyventojai sako, kad Pileis saloj karalienės Katarinos buvo rūmai.
 Prūmų kulkos buvusios 6 colių kalibro. Nr. 207. Žydskenė. Prie 40 metrų tų žydaiteis is
 viena žemaitė mergaitė Platelio ežere nuskenkusios. Pačėryj buvusi valtis, vėjas buvo
 vakary. Jos sulipusios į valtį, o vėjas ir vandens bangos pradėjusios nešti valtį ežerui.
 Jos labai persigandusios – šokusios iš valties, norėdamos pasiekti ežero kraštą ir nusken-
 dusios ežere. Buvo žemaitėi ir krikščelis pačėryj pastatytas.

15 Vardų kilmės aiškinimai Nr. 206. Žydkapio dauba. Ji yra žemės sklype, vadinama žydkapį.
 nuo to vardo gavusi. Nr. 207. Žydskenė. Prie 40 metrų tų žydaiteis Platelio ežere nuskenkusios. Nuo
 jos vardo gavusi. Nr. 209. Žvirždarinė. Žemė yra prie Žverdro (Žvirždro). Nuo žemės suolėties ir dir-
 va bei pievų gavusi vardą.

Žinūs tekojot-ji/pavardė, vardas 1) Auksaus Karys 15 Nr. 206, 209, Nr. 205, 206, 210, 209; 2) Karys Vaitelis Nr. 207;
 3) Žubavičius Juozas 13 Nr. 206, 207, 15 Nr. 207; 4) Kikolas Nr. 204, 208.
 Gimimo vieta(s) 1, 2 Platelio mst., 3 Mačiūkių km., 4

Amžius

2	4	1, 3	
25-40	40-60	60-80	

Valsciūs

Platelio

apskritis Kretinga

13 Istorinės žinios

Mr. 8. Kapkalnyj žvyras vežant raskavo labai didelį žmogaus kaulų, tai esą milžinių kaulai. Dabar žvyras kasti yra uždrausta, bet kadaigi žvyrduobėje labai dideli ir žvyrduobės slaitas labai storus ir aukštas, tai slaitas patys savaime grįva iš prieš kelis metus dar buvo vienas ežerėlis, bet dabar ir paskutinysis grįvant slaitui žvyrduobėje atsižvilgo. Po to kę- žim buvo labai daug, visa kūva žmogaus kaulų, tai surinkti žvyrduobėje, kalno viršūnėje palaidoti, ir ant jų viršaus kykius pastatytas. Mr. 9. Kartuvų kalne, šaiku "metais (1794, 1831 met. J. M.) prieš carų sukilusius žmones, rusų valdžia kerdavusi. Kalno pačioj viršūnėje buvusios kartuvės padarytos. Dabar kartuvų kalno viršūnėje daromos gegužinės, jau nuomoni loksminasi, vėlinsta, kad čionai mūsų protėviai dėl laisvės karmoje su Kryžiuočiai kraują lijo, o gresiant po rusų jungu dėl laisvės ant kartuvų gyveno, baig.

14 Archeologinės žinios

Mr. 6. Pagal Lasicii. "De diis Samogitarum" 12, 13 pusl. ne lita visa tauta garbino dievačius, bet ir atskiros šeiminės dar XVI a. p. Žemaitijoj turėjo ypatingus savo turtų patronus (peculiares deos). Štai pav. didikų Kiesgailių šeiminės tokie dievaičiu buvo Simonaitis, Rekecionis (Rekeidors). Bet dar žemaičių bajorų laukai turėjo savo dievačius, kaip Platelius - Kirnį. Kadaigi Jarmino kalnes yra iš virš Platelio apylinkėj kalnų aukščiausias, tai reikia manyti, kad čionai senovėjant mūrėtu kalnu Platelio gyventojai patys meldėsi ir savo dievus garbino, nors Plkos kalno vardas ir nebeuž- soliko iki mūsų laikų. Palyginus Jarmino kalnų su kitais žemaičių Plkos kalnais - gaunasi išvada, kad tame kalne galėjo būti dievų garbinimo vieta. Briant J. kalno pirmąjį išėjimą, kiek apgadinta. Iš vakarų pusės nepaprestai staisius slaitas. Vakarinę kalno dalį yra ir pati aukščiausioji viršūnė, kur turėjo būti aukuras. Nuo kalno viršūnės kiek žemiau yra ir žemūs lyguma, lyg tai kaktė, o toliau eina gana staigus ir pailgas kalno slaitas. Nuo viršūnės kiek žemiau rytų-pietų pusėj yra velsmė (šaltenis). Viršūnės ir rytų pusėj, matyt, prasideda ne taip staigus, natūralus kal- no slaitas - toks pat slaitas yra ir pietinis. Kadaigi pati kalno viršūnė yra tenai jau nebebrama, o rytinė kalno dalis labai senai arama ir kelių metų eilumų mūrėta, tai dabar jokie archeologiniai liekanų neberandama. Mr. 8. Kapkalnis. Iš rytinės ir pietų pusės kalno slaitai staisius, aukšti, strdo žmogaus rankų padaras. Pati kalno viršū- nės pailgumas, įėjimas, lygus paviršius, toje plokštumoje, varas rytų dalį, pati aukščioji kalno viršūnė 100 x 45 x 40 metrų pločio, ir dar plius įėjimas dugus, pločio 50 x 20 metrų. Iš vakarų ir žemumų pusės kalno plokštumos slaitai natūralūs. Kalno viršūnės slaitas nuplūvus, jokie metalinių dirbinių nerandama.

15 Vardų kilmės aiškinimai

Mr. 8. Kapkalnio vardas - nuo kapų. Mr. 5. Gedgaudiškės yra gaurusios sardė nuo tenai gyvenusio Gedgaudo. Mr. 28. Kadaise Platelio miestelio gyventojas turėjo žemės sklypą. Mr. 29. Raudų kalnes. Seniau yra tekę girdėti, kad tame kalne senovėj žmonės raudodavo - verkdamo. (J. M.). Mr. 35. Zapaškos - tai bus likutis miestelio ruoš, bet gyventojams nepriklausomą žemę. (Inventoriavim XVI a. p.). "Zesciarki" vadinamos. Jos paliko todėl Žiganto Augusto reformos metu todėl, kad nebuvo pilno valakų. Prieš iliustraciją Zapaškos buvusios padalytos žmonėms. Todėl jo iliustracijos ir likusios miestelio gyventojams. Mr. 33. Ožnugarės daubos - kadaigi daubos yra viena gilesnė, k. ta ne, tai jos sudaro iškilmus lyg ožio nugaras. Mr. 25. Plateliai gaus vardas nuo Platelio ežero, o pati Platelio ežeras gaus sau vardą todėl, kad iš debesų krintant ežerui senelis surinkęs: "Vėj! kaip plātė - lėi (kaip plėčia - lija), taip nukritusysis ežeras buvęs pavadintas Platelio ežeru, o iškilmus miestelis Plateliai.

16 Tautosakinės žinios

Mr. 8. Kapkalnis. Pasakojama, kad seniau nekreštyti, varakai čionai vartėsi dave, verkdamo ir prašydavo pakykstyti. Žvakeles išidavusios ir kitos čionai pereidavusios. Iš Oždegos (dvaro žemėj žvėr.) pelkis pakildavęs žviesos rutulys, sudarytas iš smulkių sviesių dulkių, slinkdamas nuo žemės paviršiaus pakilęs 20 cm. ir žarbo greičiu pranykdamas į žemę Kapkalnyj. Sviesos rutulys eidavęs ne tik pavėjui, bet ir prieš vėją. Paprastai žvakeles negalima esą užgauti, tai nekreštytos varkų stelos vartėsi dave, jos keršijaučios už jų palatėjimą. Bet rutulines sviesas nieko žmonių nederamėsi.

Mr. 25. Ož platus, platus Platelio valsčius, Uiteisa (istru) kaip Karaliaučius lingavos, Ant vieno kelio gegelė lingavo, Ant antro - lakštingalė giedojė, Ant trečio kelio marga karčemėlė margavo, Jauna šimkarkelė šimkavo, Bisim žvejuotė, duos dievas laimėti, Vėžiuosim i turgelė, varčiuosim, Parduosim žuvi, turim liečuvį, Mokuosim ant mergeles, melnuosim. (Arba) Meluosim ant vartelio, melnuosim).

c) Kita karta vienas senelis paežerėj gaus galvijus. Tada piktosios drosios vaitišiojusios (piemenų ir vokiečių kais pasivertusios su piemenimis žaisdavusios gurikais, vokit, tekinį ritindavusios ir t. t. Senelis ganydamas galvijus vėjęs neginėmus už- rankę. Velnias paklausęs: "ka tu senj darei". Senelis atsakęs: "užrankę ežerui rankti vėję. Velnias labai nusigandęs ir pradėjęs prašyti, kad senelis ežero nerauktų, nes jo bočiai ir probociai tame ežere gyveno. Biesas prižadėjęs seneliui pilną jo skribelį auksinių pinigų pripilti. Senelis iškasęs žemėj gilų duobę, praduręs skribelio viršų, uždėjęs ant duobės viršaus taip, kad skribelė atblylos pasidėty ant duobės krašto. Tada biesui įsakęs, kad jaut žadėtąjį jo skribelį pripiltų auksinių pinigų. Biesas ir dyguli įgavęs, kol pilnų skribelį pripylęs pinigų. Senelis palikęs labai turtingas.

g) Padavimas apie Platelio miestelį.

Senai labai senai, kol dar nebuvo ežero toj vietoj, kur dabar jis yra, buvęs aplink Pilę miestas daug didesnis, negu mūsų laikais esą Plateliai.

Slinks aučiai, bėgo dienos mieste ramus žmonių gyvenimas žydėjo bei klestėjo. Bet nuo Darbėnų debesy pavidalo perėjo ežeras ir nusileido: ta vieta, kur ežeras dabar yra. Gyventojai, kurie nespejo išbėgti iš savo namų bei sodybų, drangė ši miestą prigerė. Išlikusioji gyvi nuo "tvano" gyventojai, ikūrė naujų vietų miestelį, ant ežero kranto ir pavadinę ežerą vardą Plateliais, bet Platelio miestelis pasisekęs iškūrė daug matėsnis ne kaip miestas buvęs prieš ežerui užliejant.

Švedams išiverkus Lietuvon, patelę piemų i Platelius i magus. Gyventojus iškūdę, o miestelį i šarūnėis sudėję. Žvėjus įvedus litauieji gyvi gyventojai grožė iš miškų, atstatė naująjį iš naujo miestelį, tik jau naujojoj vietoj, kurioj miesteliskobes sąs i mūsų laikais.

d) Males. Mašas, mašas vokitelis kaulo kailineliais riestas.

Deda gauruotą ant gauruotą, o plikas pastikavoja - akis. Negyvas gyva veda - šukos.

Žali žolė, bet ne žolė, uodeguota, bet ne pelė - miegis.

Aukšta, aukšta pana po nosę burbulas - lova.

Turi kojas neina, turi žiena needa, turi gyvybę, bet ne kiekvieną kartą - lova.

Žinių teikėjo(-ju) pavardė, vardas 1) Lukauskas Karys 1M. 2M. 3M. 4M. 5M. 6M. 7M. 10M. 15M. 16M. 17M. 18M. 20M. 26M. 27M.

28M. 29M. 33M. 35M.; 2) Zubavičius Juozas 8M. 9M. 12M. 22M. 23M. 24M. 27M.; 3) Marijona Zubavičienė 25(a, d); 4) Mickavičienė Ona.

Gimimo vieta(os) 1 Platelio miestelis, Mačiūkių k. 2 Mačiūkių k., 3 Žvirblaičių k., 4 Plkai k. / 3, 4 kaime: Plėdžių vals.

Amžius

	4	1, 2	3
iki 15	15 - 25	25 - 40	40 - 60
	60 - 80	per 80	

valsčius

Plateliai

apskritis

Kretingos

Istorinės žinios

Nr. 25. Plateliai. Plateliai savo pradžia 1480 m. gavo nuo karto paešerųj kaimo, kuriame gyveno ūkininkai. (Die žemaitischen Mundarten Teil I. Kaunas 1930. pusl. 111-112. Antan Salys.) Tai gi kaimas prasileto į miestelį iš nuo Otero pavadintas Plateliais.

1511 met. Ligmantas Senasis ant visados padovanosja žemaičių seniūnui Stanichovui Kęsgailai d. Liet. kuny. Kazimiero (1440-1492) duotą jo senoliui Kęsgailaičiui 15 padoniškų ūkių prie Platelių ežero ir upės, vadinamų Hupusčio (Pracitis, II t. 394-395 p.). Hupusčio upės vardas išnyko, tai, tar but, bus dabartinė Kunigo upė. Tai gi Platelių lopsys bus toji vieta, kur Kunigo upė įteka į Platelių ežerą. Ir, iš tiesų, senovės visados žmogų pirmiausia apsigyvendavo prie upių, ežerų, nes vandeniui patogesnis susisiekimas. (1511 met. jau yra Platelių valsčius su jam priklausančiais kaimais. Antan Salys Salys. Die žemaitischen Mundarten. Teil I. pusl. 112.).

1529 m. St. Kęsgaila Trakų kėsteliūnas, žemaičių seniūnas stačys Kęsgaila ant visados padovanosja Platelių pilį su visu valsčiumi ir kitais esančiais turtais karalietiui, Ligmantui Augustui. (Sumobekou Mompukou II knurru Mackba 19152. p. 425, 427.). Tai gi, nuo 1529 metų Platelių miestelis, dvaras ir valsčius yra karališka nuosavybė.

1536 met. Plateliai su visu turtais ir žemėmis yra karalienės Bonos, Ligmanto II, dids. Liet. kunigaskšcio, žmonos nuosavybė. (Akty Vilenskoju archeografičeskoju komisijeju, XXIV t., p. 80 p.). 1554 met. Ligmantas Augustas Platelių srities karališku matininku paskyrė Raiskį, kuris visą Platelių valsčių išmatavo ir susodino ant valakų ūkininkus. (Akty Vilenskoju komisijeju, ks. XXIV, 157 p.).

1585 m. birželio 9 d. Platelių miestelis yra dvarlaukyj, netoli salos Pils. Viena Platelių miestelio dalis buvo, kur dabar yra dirva, vad. Po Obelimi, o kita miestelio dalis, kur dabar yra dirva, vad. po Ušėnaliai. Abiejose miestelio dalyse buvo iš viso 46 sklypai žemės, iš kurių 5 sklypai priklausė dvarui, o likusieji miestelio gyvenojams. Be to, buvo 52 valakų miestieškos žemės, kurias valdė miestelio gyventojai už užmokėmą. Dabartinė Platelių ežere Versio sala turinti 1 ha 68 arų (J. M.) buvo prieš Platelių miestelį, turėjo 2 margus ir 28 procentus, valdė ją du užmokėmų de miesteliniai - Lilinskis ir Rūdaitis. Miestelyj dar nebuvo nė vieno gyventojų ūkio.

Kokie buvo miestelio namai, nemurodyta, tik parašyta, kad miestelio gyventojų visi kluonai yra vienoj vietoj. Pirmojo miestelio dalyj viena gatvė ejo lygiagrečiai su ežeru. (Akty Vilenskoju komisijeju ks. XIV, 298, 299, 300 p.). Iš 1529 m. prekybos sutarties matyti, kad Platelioose buvo vidaus mūkinis. (Z. Trivinskis, Židinys 1933 m.

Nr. 8-9, 145 p.). XVI amž. iš Klaipėdos per Kretingą ejo kelias Platelių link. Plateliai buvo dar sujungti su Klaipėda kitu keliu per Gargždus, tik šis kelias buvo rgesnis. Z. Trivinskis Bėsto, Plateliai buvo sujungti prekybos keliu su Salantais ir Palanga. (Z. Trivinskis. Lietuvos prekyba su prūsais XV ir XVI amž. Kaunas 1934 m. 123 p. ir jo žemėlapis). XVI amž. antrojo pusėj karalius atidavė už tarnybą Platelių valdyti (kai buvo Līvonia prie Lietuvos prijungta) Jonui, Jeronimo sūnui Katkevičiui, kuris buvo šlovos ir Myšos grafas, Vilniaus kėsteliūnas, žemaičių seniūnas, didžiūnų Liet. kunigaitystės žemės maršalas, Līvonijs administratorijs ir etnografs. Po Kauno seniūnas ir Telsių valdytojas. (A. Janulaitis. Iš vyriausioj Lietuvos suvariavimų istorijs XVI amž., 31 p.). Po Katkevičiaus mirties Platelius valdė už tarnybą dids. Liet. kunigaitystės sekretoriai.

1711 met. kilo karas tarp Lenkijos-Lietuvos ir Svedijos. Svedijos karalius Karolis XII 1711-1712 m. su savo kariuomene perėjo beveik visą Lenkiją-Lietuvą. Žemaitijos, kaip užimamo krašto, Karolis XII paliko įgulas, pavedęs jas savo generolui de-la-Gardžiui. Šitas generolas apsigyveno Platelioose. Kiekvienas šioje apylinkėj ūkis turėjo mairinti ir butą duoti vienam svedų kareiviui. Kareiviai dar piktino jaunas moteris ir jų dukteris, žudė varkus, plėšė gyventojų kurtą. Galop generolas Palubinskis kaimuose gyvenančius svedus išpildino ir patį gen. de-la-Gardžį su likusiais gyvais svedais ne tik iš Platelių, bet ir iš visos Žemaitijos išvijo (M. Valančiaus raštai. Kaunas 1934 m. 460-462 p.). 1743-45 m. Lietuvos seimas Platelių valsčių, priklausiusi kadinskiam, gyvenančius Trakų vaivadijį, pavedė d. Liet. kunigaitystės sekretoriui Andriui Oginskiui iki gyvos galvos (Slovník geografický, Tom VIII, p. 321). St. Augustas Poniatovskis 1793 m. vasario 24 d. suteikė Platelių miestui Magdeburgo miesto teises ir herbą, kuriame buvo išreikštas stovis šv. Petrus. (M. Wolonczewskis, Žemaičių Vyskupystė II d.).

Kada dabartiniai Plateliai atsikėlė iš dvarlaukio, rašyto dokumento neteko matyti. Reikia manyti, kad Platelių miestelis persikėlė į dabartinę vietą XVII amž. galę, kai parašinė bažnyčia buvo pastatyta dabartinėj vietoj, kai pasidėrė aukšta dvarlaukyj už pelkėmis gyventi. Po Lietuvos-Lenkijos paskutinio padalinimo, panaikintos Platelių miestelio Magdeburgo teisės, tai but Platelių valsčius.

1831 m. Platelių grafija (Hrabstwie Plotel): Platelių miestelis turi 22 ūkius, 229 gyventojus, 2) Medsiedų k. 14 ūkių, 93 gyv. 3) Stibaičių k. 24 ūkių, 181 gyv. 4) Grišaičių k. 8 ūkių, 49 gyv. 5) Bebrungėjų k. 24 ūkių, 184 gyv. 6) Plokščių k. 13 ūkių, 90 gyv. (1831 m. Platelių parapijos vietoj akto žemaičių vysk. vizitacijos akto). 1841 met. Platelių grafija dar nepasikeitė. 1859 m. Platelių miest. buvo 35 ūkiai su 343 gyvent. o 1874 m. 228 gyventojų, rušiška pradžios mokykla, paštas (Slovník geografický, VIII t., 321 p.). Valsčiaus miesteliu Plateliai vėl tapo 1918 metų galę, prieš tai buvo tik Platelių seniūnija. Platelius pirm. bažnyčia pastatyta 1564 m.

Archeologinės žinios

Nr. 9. Kartuvų kalnas.

Aras k. kalno plotis 1 ha 80 m. viršūnė apie 1 ha. Kalne rebusis yra kėsteliūnų

aukštumo, apie 5 ar 6 plokščio. Pastaba. Charakteringi yra tokiais lyg tai piltais kalnais, kaip jasmuo kalnas ir Kapkalnis, kokių kit. Platelių apylinkėj piltakalniai ir piltakalniai neturi. Iš pietų pusės K. kalno slaitas labai status, matyt, mūky nukastas; iš šiemis pusės dar staupesnis, tai gyvo didžiausia duobi kalno apacių, visu piltakalnių ir kėstų, matyt, mūky slaitas taipogi staipus, tik yra žymu lygtai, kėstų pėdsakas, bet gal but per simtmečius nuo kalno viršūnės lietaus sumestas. ryty kalno slaitas visai nustaipus, matyt, buvo reikalinga užvaravimui į pili. Kalnas paraps, išvados, aukštis apie 50-60 metrų. Senieji pasakojė kad dar buvo kalno viršūnėj kartuvų žymis, tai duobės kėst kartuvų, būvo žemėn įkasta. Dabar kartuvų kalne jokių archeologinių liekanų nerandama, nes Kartuvų kalnas neaiškus, o gyvo duobė yra įkasta K. kalno piltakalni. Už kelis metus į pietus nuo kartuvų kalno yra Pakartuvų pelkė-durpynas. Nuo Kartuvų kalno į šiemis rytus už 16 metrų yra apskritas atrodo, kad senovėj bus buvęs griovys, bet dabar užslinkęs. Iš rytų pusės yra Pakartuvų pelkė, iš rytų vakarų už pelkės. Reikia manyti, kad šis kalniukas buvo piltakalnis (kartuvų kalno volas, kuris senogio piltakalni, iš pietų pusės, nes sausemus tarp pelkių tarp dviejų belų) prieš but, galiojęs lengvai prieiti prie pilies.

Nr. 25. Plateliai. Platelių apylinkėj kaimėta VI-VII šimt. Raginėny kultūros piltakapiai. (P. T. K. Kelionė po Žemaitiją). Platelių miestelyj gyv. Juška prieškarą rado žemėj, prie gatvės riterio šarvo varinį umboną, pancieriaus likutį (vario vielos). Redniai šaltkalvio butirpų. c) Iš Juosų Zubavičiaus namo po žemėn eina akmenų sienu. Taipogi statant ju Zubavičiaus namo namurosius namus rasta posenais namais žemėn užverstas akmenų mūrytus rūsius. Dabar Juška rastieji auri, padare sandėliuku. Riekių patvirtinti rūsių jungtinių akmenų medžiagų-cementų. Ar yra vėpna iš kalnines medžiagos ar cemento. Tada palėty, tik nustatyti rūsių amžių, tai daug pasakytų Platelių miestelio pracičiai.

1924 m. II kn. 2) Inventorius: Kauno miesto muziejaus, lentelė XXXV (85). Miestelyj dabar yra Varėnų, Podcarinskio rinkinių. (Klaipėdos žinios 1925 m. 299 p.). P. T. K. Kelionė po Žemaitiją. Platelių miestelyj gyv. Juška prieškarą rado žemėj, prie gatvės riterio šarvo varinį umboną, pancieriaus likutį (vario vielos). Redniai šaltkalvio butirpų. c) Iš Juosų Zubavičiaus namo po žemėn eina akmenų sienu. Taipogi statant ju Zubavičiaus namo namurosius namus rasta posenais namais žemėn užverstas akmenų mūrytus rūsius. Dabar Juška rastieji auri, padare sandėliuku. Riekių patvirtinti rūsių jungtinių akmenų medžiagų-cementų. Ar yra vėpna iš kalnines medžiagos ar cemento. Tada palėty, tik nustatyti rūsių amžių, tai daug pasakytų Platelių miestelio pracičiai.

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
69.		Kūlija	Kūlėje				į pusialį pan. išvaizda sekluma, teli nanti nuo kranto; akmenų sta.		apie 0,6 ar.	Tiesiai nuo ežero kranto Deplėtelio kru.		Kiti dar rodo Kū- lynas.
70.		Leščaravoji	Leščaravoji							Tarp Skarbo kalno ir Kumelkakių pusialio.		
71.		Leščaravasi	Leščaravasi							Apie 150 metrų; vakarus nuo Kumelkakių.		
72.		dingynės kalnas	dingynės kalnas					smėlėta aukštuma apaugusi krūmais.	apie 1/2 ha	Mėginiuose.		
73.		Maciejauskiškė	Maciejauskiškė					žemė lygi, juod- smėlis.	2 ha	Sariaus ir Girėno gatvė.		Ši siena būdavo ha. (kita)
74.		Margio kalnelis	Margio kalnelis					aukštuma su įžu- vintais kalnais, šlaitu raudonas molis.	apie 2/3 ha	Apie 300 metrų atstumu; vaka- rus nuo naujosios Platelių miestelio skalyklos.		
75.		Mažasis selavinis	Mažasis selavinis							Medvedžio aukštumoj, kur yra ir didysis selavinis.		
76.		Mažulėškis	Mažulėškis							Apie 600 metrų; šiaurės nuo Plėksalės. Apie 100 m. į šiaurę nuo Sam- celiaus salos, Rūdaikio km. link.		
77.		Medvedžius	Medvedžius							Medvedžio aukštumoj		
78.		Medvedis	Medvedis					aukštuma ežere apaugusi vandeniu.	šlga, bet nuplėti aukšta- ma.	apie 1 ha	Apie 600 metrų; šiaurės nuo Plėksalės.	
79.		Mikiškė	Mikiškė						žemė smėlis	apie 1/2 ha	Sariaus ir Girėno gatvė	
80.		Mižiškes lankelė	Mižiškes lankelė					paiklos išvaiz- dos, žemė juod- mis, slaplankelė.	apie 1/4 ha	Prie pat vakarinio Jasmino kalno šlaito.		
81.		Naujasis sodas	Naujasis sodas					Pakitusi aukš- tuma, prisodinta įvairių šeršinių medžių.	apie 3 ha.	30 metrų į pietus nuo dvaro tvartų.		
82.		Nalija	Nalėje					aukštuma ežere, apaugusi vandeniu.		2 km. į pietus nuo Briedsalio.		Taipogi Nalija yra ir giliau- sia Platelių ežero giliausia vieta. Vieni sako apie 50 metrų, kiti apie 60 metrų, matyt, Nalijos aukštumas labai stul- skas.
83.		Nalija	Nalėje							Nalijos aukštumoj.		
83.		Ubagsalė	Obaksalė					apaugusi spygliuočių miške, kiek paki- lusi aukštuma, kiek paiklos išvaizdos.	36 arai.	Šiauriniame Platelių ežero gale apie 50 m. nuo ežero pakraščio.		
84.		Ant taku	Ontako							Apie 300 m. į vakarus nuo Rospelkės, o nuo Briedsalio apie 150 metrų.		

14 | Archeologinės žinios | Nr. 74. Margio kalnelis. Jis labai daug viršutiniam žemės sluoksnyje degtų, plytų gabalų, net žemė marguoja. Jie plytgaliai ir labai juodos spalvos - perdegusių. Vieni Platelio mt. gyventojai sako, kad tai likučiai Platelio senovinio miestelio pastatų; kiti sako, kad tai senų laukų buvusios plytinės liekanos. Bet plytinės niekas neatmina, kada ji būtų buvusi. Retkia manyti, kad pirmoji nuomonė siteslesnė, nes plytinei nematyti arti tinkamo plytoms dirbti molio. Molio sluoksnis ir plytgaliai yra tik pačio kalnelio viršūnėje. ~~Galutinai~~ Javai margio kalnelio gilai aukščiau.

15 | Vardų kilmės aiškinimai | Nr. 73. Maciejauški. Daug metų to dvoro ūkį yra nuomavęs Maciejauškis. Nuo jo ir vardo gavęs. Nr. 79. Mikiškė. Tokius pat būdu gavo vardo, kaip ir Maciejauškis. Nr. 83. Ubag-salė. Seniau ^{elgetos}; žemaičių Kelvarija (liepos mėn. 2 d. yra dideli etlačiai) eidami, susirinkdavo toj saloj pasibėgti, žuonoms pamainyti. Nuo to ir vardo gavusi.

16 | Fantastinės žinios | Nr. 82. Valija. a) Senieji pasakoja, kad Valijos aukštumoj esąs alkos akmuo su iškaltomis raidėmis. b) Valioj, kur dabar yra giliausia ežero vieta, kadaise čionai nugrimzdusi bažnyčia. Tuoj visai netoli aukštumoj esanti kalva, kurią vadina Bažnytkalniu. Čionai esąs didelis akmuo vandenyj net matomas giedrį dieną ir esąs vadinamas Alkos akmeniu. c) Kitą kartą, sekmadienio metu, metuose vieng sykį, per didžiąsias Platelio parapijos šventes, būtent, šv. Petro dieną, epis dienos 12-ktą, iškildavusi iš vandens bažnyčia su procesija. Žmonės nešdavo didelės, mažos, keistos keistos ir visai negirdėtos, nerėgėtos vėliavos, o kunigas nešdavo spinduliuotą, lyg saulę, ir švitančią, kaip auksą, monstranciją. Dažnai giedojimo nebūdavo girdėti. Bet seneliai tam tikrais metų laikais gulėdami ežero pakraščy, girdėdavo Platelio ežero dugne giedant nepaprastai gražias, žmogų žavėjančias giesmes, tik ne visiems besuprantamas ir girdimas.

Žinių teikėjų (pavardė, vardas) 1) Senekis Jonas 15 Nr. 83, 16 Nr. 82 (a), Nr. 84; 2) Jureus Karys 15 Nr. 73, 79; 3) Lukauskas, Karys Nr. 80; 4) Mikalauskas Antanas Nr. 72; 5) Miekėvičienė Ona 16 Nr. 82 (b, c), 83; 6) Kikilas Nr. 69-74, 75-78, 82-84.

Gimimo vieta (ar) 1 Rūdaičiai pakėrio km., 2, 3, 4 Platelio mt., 5 Alkai (Alsidory v.), 6

Amžius

2, 4, 5, 6	1, 3
40-60	60-80

Valsciūs Plateliai

apskritys Kretinga

1	2		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Eilės Nr.	Vardas rašomąja kalba parašytas		Vardas vietos žmonių ištarme	Senovinės vardo formos	4 skilties šaltinis	Žinios surink- tos iš	Dalykas	Žemės paviršiaus rūšis, išvaizda, kokybė	Dydis	Lokalizacija	Upių, upelių ištakų bei žiočių vietos ir jų apibūdinimas	Pastabos
	a) tikrintojo	b) surašytojo										
85.		Uosupis	Uosopis				glauka			Uosupis žiočių sietis. Uosupis teka per Uirkės km. į Platelius, o čia įteka.		
86.		Uosupis	Uosopis				pussalis			sietis Uosupio žiočių.		
87.		Uosupis	Uosopis				valksmas			200 m. į vakarus nuo Uosupio žiočių.		
88.		Uždega (= os)	Uždega (s)				pelkė	ilga, juodžemė, šlapi pieva.	apie 1/2 ha.	2 km. į vakarus nuo Platelių miestelio, apie 30 m. į šiaurę nuo Kartuvio kalno.		Kiti dar vadina Uždega.
89.		Užgiriai	Užgerė				pieva ir dirva	žemė įvairi: smėlis, molis, didelių aukštumų vėra.	apie 30 ha	apie 100 m. į vakarus nuo Kartuvio kalno.		
90.		Pakartuvio pelkė	Pakartovio pelkė				durpynas	žemė durpinė, yra kiek krūmų, nuo vietomis šlapi, durpės.	120 x 40 m.	Tuo į pietus nuo Kartuvio kalno.		
91.		Palio skardis	Pālse skardis				valksmas			15 metrų į rytus nuo Pālso (Užpelkių km.) skar- džio. Greta vidurio skardžio topo skardžio.		
92.		Papusalis	Pāposālis				valksmas			Į rytus nuo šviesinės valksmo. Pūsnelis yra ant rubežinio Platelio dv. ir Lauma- lenkių km.		
93.		Pastaunykės	Pāstaunūnks				alksnynas	Pelkė, juodžemė, Pelkė visa priau- gusi alksnių.	apie 10 ha.	Į rytus nuo Platelio dv. parko. Rubežinio su Platelio dvaro parko, persimeta į pie- tus per II-ąją Pylą, ir eina iki Stalvijo- nų.		Visu Pažūolyno dirvos aukš- tumos pietinis pašlaitis aušroje drūti akmenai.
94.		Pažūolija	Pāžoulēje				dirva	lygi aukštuma, smėlis, bet daugia- sia strija molis, derlinga žemė.	apie 13 ha	Į vakarus nuo Kunigo upės intako.		
95.		Pažūolija	Pāžoulēje				lankelė	juodžemė, lygi, be krūmų pieva.	apie 1/2 ha.	Tarp Pažūolyno ir Pažūolė dirvos.		
96.		Pāaltinio pelkė	Pāaltēne pelkė				pieva, pelkė	durpinė žemė su juodžemiu	apie 1 ha	1/4 km. į šiaurę nuo Platelio mt. susiduria šiaurėje su juodpelke.		
97.		Pazapaskis	Pāzapāskis				dirva	lygi dirva, raudonasis molis.	2 ha	Vakariniame krašte sietis Kadūgnės dvaro miško, o rytinis Platelio ežero, pietinis Stalvijo.		
98.		Pilalė	Pelālė				pičiakalnis	Kalno išvaiz- dos kalniukės. Že- mė raudonasis mo- lis su smėliu.	apie 1 ha. 175 x 50 m.	300 m. į vakarus nuo Kartuvio kalno.		
99.		Pilė	Pelė				sala	Sala apaugusi la- puvėiais medžiais. Žemė smėlis, vietomis juodžemė, lygi, pūsnis.	4 ha 49 arai	Platelio ežero, netoli ežero krašto, 1 km. į rytus nuo Platelio miestelio.		
100.		Po kelalin	Pū-kelālio				krūmų pelkė	juodžemė. Pelkė priaugusi juodalkū- ni.	225 x 35 m.	Krovikės pussalyje. Į pietų pusę pelkė rube- žinio su Laumalaukių km. ežeruku.		
101.		Pyla	Pyla I				piltaskelis per pelkę	Blogas žemė- lis, vietomis matyti piltas, piltas su gilia- viais keliais, vietomis jos išvėžiojamos brastės. Brastės dugnas lyg gristas karkas.	ilgio apie 300 m.	Dvarlaukyje kelias buv- io XII a. Platelio mt. apylinkė. Jaus išvėžiojimai. Šalies dv. vėra įvairūs ir šiaurės šventorkalnis ir iš Ušūnės dirvos.		

13 Istorinės žinios Nr. 99. Pilė. Pleteliai nuo senovės žemaičių sodyba, turėjusi kadaise ^{apsi-} saugojimui ežero saloj medinę pilį. Sulig istoriko Kalinskio Lietuvos kunigaikštis Palemonas bei jo ainiai buvo ta sala apgyvend, o vietiniai padavimai nurodo pilies pastatymą karalienei Bonai, bet tur būt, skandinavų buvo pastatyta (slėvnių geografienų Tom VIII, p. 321.) Bet iš tiesų saloje pirmąją pilies pastatymą reiktia priskirti ne skandinavams (svėdams) ir ne karalienei Bonai, o pirmiesiems žemaičiams atvykusiems į šį kraštą.

14 Archeologinės žinios Nr. 98. Pilalė. Pilalė, tga, bet siaura balus išvairdos. Tiesiai iš žiemos rytų į vasaros vakarus. Žemi smelis, molis. Pilalės šlaitai stodo, nelabai staigus - lyg natūralus, bet gal sugadinti, nes galėjo būti seniau ariama. Ši žemė, rytų ir pietų pusės, ^{šlaitų} apsupta pelkėmis, o seniau matyt, tos pelkės buvo neišdengiamos. Iš žiemos vakarų Pilalė siekia aramų aukštumą. Seniau Pilalė priklausė dviem Pletelių miestelių savininkams. Rubėčius šio ir ilgai Pilalės viršūnė. Taip Pilalės visa pietinė pusė senai jau ariama o antrojo savininko žiemini Pilalės dalis buvo krūmokšniais apaugusi, dabar krūmokšniai nukirsti. Dabar Pilalė priklauso Pletelių dv. nuosavybei. Pilalė stodo primityvi - labai sena. Bet apie tai tapu tara savo žodž. regis tratorius, kuriam tas darbas bus pavesas atlikti. Pilalėje jokių metalinių archeologinių liekanų visai nerandama.

Nr. 99. Pilė. Jos išvairde yra apskritai kiek pailga; iš žiemų ir rytų status aukšt. krautai, iš vakarų nuolūniai prieina prie vandens. Tai pilies vartų liekanos. Pilies salos paviršius apie 10 m viršum metų aukšto pakelės nuo vandens lygio. Sala nepaprastai gerai, apaugusi žiurkamsiais gėnuoliais, lieponis, įvairiais kitais lapuočiais medžiais, augmenimis. Salos krautai nėra griaujami ežero bangų, nes krantai apaugę medžiais. Juozo Turbačiaus liudijimu Pilies saloj pakraščiais: vietoje Karalienės Bonos larkais ir velau buvo ^{šlaitų} sieksnių plocio kelios, grietas degtomis, plytomis. Kelios buvę ^{šlaitų} mūškranto. Viduryj salos yra klampi pelkė vad. Sodėialka, apie ją žiūrėk Nr. 169 žinių lape. 1529 metais minima Pletelių pilis. Tą pilį st. Kęsgaila padovanoja Zigmantui Augustui. Karališkos pilies i divaro inventariaus raste 1555 metų birželio mėn. 9 d. Juozo-Jono Koričickio karališko turto uovairdo sąrašė taip aprašoma Pletelių pilis: "Pirmoji Pletelių pilis ežero saloj pastatyta medinė, bet gi visai jau pasenusi pilis, sienos supuvo ir išviro, be stogo, o bokštai žemyn nusviro ir sugriuvo. Pilis palikta likimuisiuputi. Jokių būdu negali būti pataisoma. Ta pilis būtų ilgiau ušilikusi, bet didesnę dalį pilies sienų miestelio gyventojai jau išardė ir išpaudė. Vartų vieta yra palikusi, bet vos pastebima". Čia minima pirmąją medinę pilį Pletelių ežero saloj reiktia suprasti kaip pirmąją karališką pilį, bet ne pačią pirmąją pastatytąją toj saloj. Pletelių apylinkėj jau glij senovėj gyventa žmogaus, todėl gyventojai negalėjo apsiginti ir be pilies. (4) Akty Vilenskoji Komisijė, t. XIV. Pletelių dv. grafos Šuarelis Kabalė toje Pilėj dar Pilies saloj yra guburiai, kuriose galima rasti degtų plytų, akmenų ir molio, tai XVI šimt. buvusių Pletelių valdovų rūmų liekanos. Yra dar vos žymu šiaurės-rytų salos kampe žemės pylimas, i kur- ne-kur kraute guli bei vanduo išmeta degtus plytgalius. Mūry larkais Pilies saloj jokių archeologinių tyrinėjimų, nedaryta. Pilė neariama, jos krautai negriuva, todėl iš senovės larkų liekanų nerandama. Randama mūry statybos liekanų ir akmenų kulky, kurios buvo iš patrankų išaudomos; pilis. Ptiliranda ir pramuštgalvių, turtų ieškotojų, kurie "knarčioja", iškasa duobes ypač ant griuvėsių, bet jokių "brangenybių", be ten esančių plytų, akmenų ir gabalų molio neranda. [Be to, Pilies saloj yra lites dar XV-XVI šimtū. Čia buvusios pilies žymų (Pokrowskij, F. V. Archeologičeskaja karta Kovenskoj guberniji. 1/3 Baltramaitis S. Sbornik bibliografičeskich materialov dlia dlia geografij, istorij, istorij prava, statistik i etnografij Litov. 2-je izdanije. 1904. Žiūrėk III dal. Literatūz liečiančių archeologij]. Pas Pilies salą pačėryj reikarčiais ežero bangos išneša natūralaus gintaro (gintaro gabaliukų). Nuo Pilies salos; vakarus per ežerą eina eilė stulpy, čia buvusio tilto liekanų. P. T. ka. Kalionė po Žemaitiją. Klaipėdos žinios "1925. Nr. 209-299 Nr. Nr.] Pilies pavadinimas pareina nuo buvusios toj saloj pilies.

16 Tautosakinės žinios Nr. 88 Udėga (Udėga). Kitą kartą toj vietoj, kur dabar yra Udėgos pelkė buvo ukis. Vėlyky evertis rytų gyventojai keps duoną. Žemė prasižiojusi ir praripusi žmones su visu ūkiu. Ūkis vietoj lites gulus idubimas, o idubimo dugne pelkė (bele). Dėveas mubaudes to ūkininku su visa šeimyna, kad nesusilarkė švenčių metu nuo fizinis darbo. b) apie švarkės žiūrėk Nr. 8. (vėdo eilė), Pletelių miestelio žinių lapes.

Nr. 99. Pilė. Apie Pilę yra labai daug įvairių padavimų. Viens kitą padavimo nuotrūpa čia priminsiu.

a) Senai, prieš kariniais larkais, Antanas Laučys, gyvenęs Stirbaičius kaime, Pletelių valsė. su kitais trimis vyrais naktį išėjęs į Pilę pinigų kasti. Pilėn įplaukę valtimis. Ilgokai jie plunkę, darbuoči, tik staiga visi keturi vyrai pasijutę ežere iki pažėstų. Vieni issigandę, suvirtę į valtį, gresi į pakraštį ir dūmę visi į savo namus. Nuo to larko D. Laučys vis pasakodavęs savo pažėstamiesiems, kad negalima eiti į Pilę iškoti ušburtų turtų, nes gali blogai atsitikti. b) Viens kartą keli drąsus vyrai sutarę eiti į Pilę ušburtų turtų ieškoti. Viens naktį ir nuvykę ten. Po ilgo kasimo visikąs urvus, kuriuose rado prie pinigų statinių priristus didėiausius ir ptkėiausius šunis. Šuns nasruose lieps nojusi ugnis. Jokių būdu negalėjęs prie pinigų statinės prieiti. Vieni išsigandę, išbėgioję iš Pilies ir grįžę namus. c) Senieji žmonės pasakoja, kad vakarais, sekantiais laumės skalbančiose Pilėje. d) Pletelių ežere, Pilies saloj, pilis buvusi gilioj senovėj. Saloj buvusi balta pilis. Pletelių miestelio vardas ^{gila} rilybernių larkų padaras. Senovėj Pleteliai vadėnėsi Baltaja pilimi. Baltosias pilies miestas buvo labai didelis, platus. Nuo Pletaus miesto veliau ^{Baltosios pilies} Pleteliais pramintas ^{havo} (pavadinintas).

Žinių teikėjo(-is) pavardė, vardas 1) Sereckis Jonas Nr. 85, 86, 91, 92; 2) Lukauskas Karys 16 Nr. 99/a, Nr. 88-90, 96-98; 3) Jurėius Karys Nr. 93-95, 100, 101; 4) Lubavičius Juozas 16 Nr. 99/b, c; 5) Stanėaitis 16 Nr. 99/d; 6) Kikilas Nr. 84, 91, 92.

Gimimo vieta(s) 1 Rūdaičiai pačėrio km., 2, 3 Pleteliai mst., 4 Mėčiūčiai km., 5 Nipelkiai km., 6

Valsciūs Pleteliai	Amžius apskrits Kretinga.	3, 5, 6	1, 2, 3
		40-60	60-80